

Raná péče

Slezská diakonie

Raná péče je sociální služba, tzv. služba sociální prevence. Dle zákona o sociálních službách 108/2006 Sb., § 54 je raná péče definována takto:

(1) Raná péče je terénní služba, popřípadě doplněná ambulantní formou služby, poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého zdravotního stavu. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby.

(2) Služba podle odstavce 1 obsahuje tyto základní činnosti:

- a) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,**
- b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,**
- c) sociálně terapeutické činnosti,**
- d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.**

Rané péče fungují po celé České republice. Poskytovatele rané péče sdružuje celostátní profesionální organizace Asociace rané péče ČR. Členské organizace procházejí šetřením, na jehož konci získávají Garanci kvality služby rané péče, která zaručuje dodržování určitých definovaných standardů poskytování služby (<https://www.arpcr.cz/>). Každá raná péče se specializuje na určitou cílovou skupinu dětí s postižením, např. děti se zrakovým postižením, sluchovým postižením, poruchou autistického spektra. Pro vyhledání vhodné rané péče dle potřeb rodiny může rodič využít webové stránky, kde je umístěna mapa raných péčí v celé ČR: <https://mapa.arpcr.cz/>.

Jak raná péče probíhá?

Výjimečnost rané péče je především v tom, že pracuje s potřebami celé rodiny a reaguje na náročnou životní situaci, ve které se rodina ocitla. To znamená: reaguje na specifické potřeby dítěte, citlivě se snaží o zmírnění dopadů případného postižení na život dítěte i širší rodiny s cílem zvládnout péči o dítě v domácím prostředí, tedy předcházet možnému umístění dítěte do ústavního zařízení. Spočívá zejména v podpoře vývoje dítěte, adaptace rodiny na novou životní situaci a její zvládnání, a podpoře začlenění rodiny do běžného života (např. začlenění dítěte do školského zařízení, umožnění návratu rodiče do zaměstnání, využití sociálních služeb pro lepší zvládnání péče o dítě). **Rodina se může na ranou péči obrátit ihned po narození dítěte.** Primárně raná péče poskytuje svou podporu **v domácím prostředí** rodiny. Rodině tudíž odpadá stres z dalšího cestování, kterého mají díky návštěvám různých odborníků (neurolog, logoped, klinický psycholog atd.) opravdu hodně. V domácím prostředí se také dítě chová přirozeně a rodiče mohou v bezpečí a v klidu probrat vše, co je trápí a s čím potřebují poradit. V neposlední řadě je pro rodiny výhodou, že **se jedná o bezplatnou službu.**

Průvodcem rodiny se stává klíčový pracovník, tedy poradce rané péče. Poradce citlivě provází celou rodinu prvními roky života dítěte se specifickými potřebami či postižením.

Profesionálně i lidsky reaguje na sdělené potřeby, přináší nové náměty, vhodnými kompenzačními a didaktickými pomůckami podporuje vývoj dítěte a odkazuje na další odborné služby, které mohou rodině pomoci, či literaturu. Rodina si také může bezplatně vypůjčit pomůcky, které poradce rané péče využívá pro práci s dítětem v rámci konzultací v domácím prostředí. Dle instrukcí poradce pak rodina s pomůckami pracuje v mezidobí mezi konzultacemi. Na konzultaci sdílí, jak se cílená hra s dítětem dařila, co se posunulo, na čem je potřeba dále společně pracovat, a další témata, která jsou pro rodinu aktuální.

Je velmi široká škála postižení, se kterými se v rané péči setkáváme, ať se jedná o lehké postižení, např. v důsledku předčasného porodu, přes vzácná onemocnění až po velmi těžké nebo kombinované postižení. Ke každému dítěti je však třeba přistupovat individuálně a věřit jeho potenciálu. Stejně jako u dětí s jiným postižením, není ani u dětí s Downovým syndromem předem jasné, co vše mohou ve svém životě dosáhnout. Každé dítě má určitý potenciál, který je třeba podpořit, a tím rozvíjet jeho schopnosti, aby jej mohlo plně dosáhnout. Právě v raném období, především do 3 let věku dítěte, umožňují kompenzační možnosti mozku rozvinout náhradní mechanismy i v těch oblastech, jejichž vývoj je opožděn nebo vážně narušen. Někdy se říká, že dítě je v raném období jako „houba“, tedy nasává informace a nejlépe je vstřebává. Právě proto je podpora jeho schopností v tomto věku nejdůležitější.

Autorky:

Mgr. Lucie Freibergová, Slezská diakonie Úsek Brno, vedoucí [Poradny rané péče DOREA](#),

Mgr. Martina Mazánková, Slezská diakonie Úsek Brno, poradkyně rané péče/ergoterapeutka

Slezská diakonie

Poradna rané péče DOREA

Kamenná 11

639 00 Brno

mob.: + 420 734 862 310

email: rp.dorea@slezskadiakonie.cz

web: www.sdbрно.cz

web: www.slezskadiakonie.cz

[O rané péči aneb Nezůstávejte v náročných situacích sami](#)

Dítě s Downovým syndromem z pohledu poradkyně rané péče

Lucie Freibergová

Když lékaři po narození dítěte stanoví diagnózu Downova syndromu, zavládne u rodičů velký strach a obava z budoucnosti. Mnozí lékaři tyto obavy rodičů ještě umocní podáním různých, spíše negativních informací o projevech Downova syndromu. Často se rodiče již v porodnici setkávají od lékařů s doporučením, aby dítě umístili do domova pro děti s postižením. Tohle všechno samozřejmě rodiče velmi zraňuje a umocňuje jejich pocit beznaděje a úzkosti. První sociální službou, kterou rodiče vyhledají, bývá raná péče. Díky spolupracujícím lékařům, sociálním sítím a zájmovým skupinám, sdružujícím rodiny dětí s Downovým syndromem, se v posledních letech dostávají informace o existenci rané péče, jako terénní sociální služby pro rodiny dětí s postižením, k rodičů velmi brzy. Rodina dítěte s Downovým syndromem tedy začíná s ranou péčí spolupracovat mnohdy již ve velmi nízkém věku dítěte.

Na prvních konzultacích jako poradkyně vnímám velkou obavu rodičů z výchovy dítěte s Downovým syndromem. Mnozí rodiče považují Downův syndrom jako stigma, mají pocit, že výchova dítěte bude složitá, dítě bude potřebovat odlišné a náročné výchovné přístupy, které rodiče neznají a neumějí používat. Mnoho rodičů má také obavy z toho, jak dítě bude přijato kolektivem dětí a společností vůbec. Jako poradkyně rané péče vždy ráda sleduji, jak postupem času veškeré obavy rodičů mizí a rodiče přicházejí na to, že dítě s Downovým syndromem je především dítě – milé, hravé, a zvědavé a při jeho výchově nejsou zapotřebí žádné speciální postupy, ale naopak ty zcela běžné. Tedy důslednost, láska a trpělivost.

Děti s Downovým syndromem jsou velmi společenské, mají rády přítomnost ostatních lidí i dětí, samy často navazují první kontakt s okolím, a díky své otevřenosti a upřímnosti se velmi rychle stávají oblíbenými. Stejně jako ostatní děti, mají i ony zájem o poznávání světa a o hru. Velmi dobře kooperují při hře s dospělým. Jsou rády za každou chvíli pozornosti, kterou jim dospělý člověk věnuje. Děti s Downovým syndromem mají velmi dobře vyvinutou schopnost nápodoby. Napodobují své sourozence při hře i ostatních činnostech, napodobují i své rodiče. Díky této schopnosti se velmi rychle učí různým dovednostem.

Vzhledem ke všem těmto povahovým charakteristikám a schopnostem se děti s Downovým syndromem s velkou úspěšností vzdělávají formou inkluze. Přítomnost dítěte s Downovým syndromem ve třídě mateřské či základní školy běžného typu je velkým obohacením pro všechny zúčastněné. Dítě s Downovým syndromem zde získává adekvátní vzdělání, kolektiv zdravých dětí je pro něj motivační. Dítě se zde učí navazovat kontakt s dětmi a žít v kolektivu. Jeho spolužáci se naopak učí trpělivosti a toleranci.

Jako poradkyně rané péče, se vždy velmi těším na spolupráci s rodinou, kde vyrůstá dítě s Downovým syndromem, neboť je jisté, že během naší spolupráce budu svědkem nejen velkých pokroků ve vývoji dítěte, ale také významného posunu u rodičů, kteří se postupem času zbaví obav a strachu a začnou své dítě s Downovým syndromem vnímat jako dar.

Naše zkušenost s ranou péčí

Zuzka Šimonová

Když jsme zjišťovali, co je to raná péče, vyděsilo nás vysvětlení, že se jedná o sociálně-terénní službu. Evokovalo to v nás dojem, že k nám domů přijdou paní ze sociálky, které nás budou kontrolovat, hodnotit a třeba i „udávat někam dál“, že toho pro syna neděláme dost. Zpětně se této vzpomínce musíme smát.

Po první návštěvě jsme totiž pochopili, že raná péče je na naší straně. V pravidelných intervalech (cca 2 až 3 měsíců) k nám dochází vždy jedna, stejná poradkyně – úžasná paní Helena. Pomáhá nám s tím, co aktuálně v péči o syna řešíme – například výběr logopeda, pořízení kompenzačních pomůcek, žádost o příspěvek na péči, kroky pro nástup do školky a mnoho dalšího. Nespornou výhodou rané péče je to, že je poskytována doma – nemusíme tedy nikam cestovat. Zůstáváme v nám nejbližším prostředí, kde se cítíme nejlépe. Kromě cenných rad a zkušeností poskytuje raná péče k zapůjčení různé pomůcky a hračky, které jsou mnohdy velice drahé, a děti z nich navíc po pár měsících vyrostou. Raná péče je skvělá služba, která nám usnadňuje mnohdy nelehkou životní cestu nebo situaci. Je naprosto zbytečné se rané péče obávat, anebo ji dokonce z důvodů předsudků či neznalosti zcela odmítat.